

ИЗКУСТВОТО ДА ОТГЛЕЖДАШ ДЕТЕ

ВИРТУАЛНА ИЗЛОЖБА

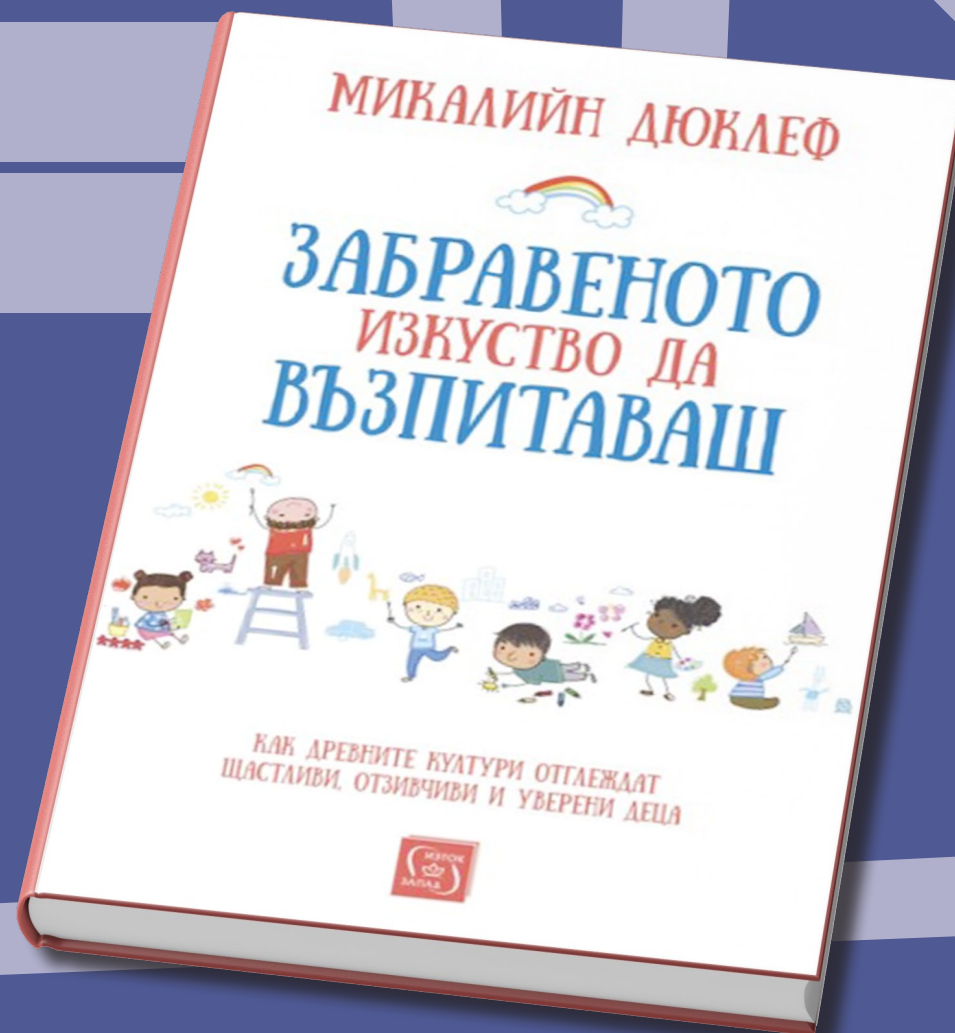
ВЪЗПИТАНИЕ С ДОВЕРИЕ

ИЗЛОЖБАТА Е СИНТЕЗ НА ПЪРВА
И ВТОРА ГЛАВА ОТ КНИГАТА

“ЗАБРАВЕНОТО
ИЗКУСТВО ДА
ВЪЗПИТАВАШ”

НА МИКАЛИЙН ДЮКЛЕФ

ОТ 23-ТА ДО 97-МА СТРАНИЦА

СИНТЕЗЪТ Е С ПОЧТИ ДОСЛОВНИ ПРЕПОРЪКИ НА МЕСТА, А САМАТА КНИГА Е НАПИСАНА С ЧУВСТВО ЗА ХУМОР И Е ПРЕДНАЗНАЧЕНА ЗА МАЙКИ (И БАЩИ), СРЕЩАЩИ ТРУДНОСТИ ВЪВ ВЪЗПИТАВАНЕТО НА ДЕЦАТА, КАКВИТО ЛИЧНО АВТОРКА Е ИМАЛА И УСПЕШНО Е РАЗРЕШИЛА.

ПОДГОТВИЛ:
РАЛИЦА БЛАГОВЕСТОВА

СТРАННИЯТ ДИВ ЗАПАД

Книгата на Микалийн Дюклеф изследва увлекателно и в забавни щрихи **проблемите, пред които съвременният западен модел за отглеждане и възпитаване на децата изправя родителите и малчуганите**, като в същото време систематизирано дава про-стички, но изключително ефективни методи за “възстановяване на мира” у дома и за отглеждането на почтителни, мили и готови по своя инициатива да съдействат и помагат деца. Уповавайки се на практикуваното с хилядолетия и наистина ефективно знание, получено от първа ръка при **маи, хадзапи и инуити**, тя успява да преобрази своя свят и да предаде щафетата нататък чрез емоционалното си и вълнуващо четиво.

Микалийн с
дъщеря си Роузи >

В Танзания • “ХОРАТА В ТАНЗАНИЯ СЪЩО
ИМАТ ПРОБЛЕМИ, НО НЕ С ДЕЦАТА СИ!” /Микалийн/

Първата глава разглежда нас – Западната култура, която е назовавана **СТРАННА (WEIRD** на английски – **W**estern **E**ducated **I**ndustrialized **R**ich **D**emocratic) от “межкултурните” психолози Джо Хенрих и Стив Хайне, работещи във Ванкувърския университет. В своите проучвания и експерименти, обхващащи не само европейци и американци, те установяват, че “западняците” имат склонността да се държат различно от останалите култури – те са аутсайдерите и вършат странни неща. Стремглавата индивидуализация при нас извежда личността на преден план, но е в стадия на неовладяност (подобно на прохождащото дете, което все още се клати и често се случва да пада).

Затова, ако сте част от тази “странна” човешка култура и **отглеждате детето си с общо взето един-единствен инструмент – наистина шумен чук**, то от тази книга ще научите възможно най-много за притежаваните от други родители по света цял набор прецизни инструменти като отвертки, макари и нивелири, които могат да извадят, когато е нужно, а също и как да ги използвате

в собствения
си дом.

- Ако разхвърляните и захвърлени играчки, тръшкането в магазина, борбата по време на лягане и т.н. редовно ви скъсяват живота и не знаете как да излезете на глава;
- Ако крещенето, гръмогласните заплахи, смразяващата строгост и наказания не надвигват ефективно “врага”;
- Ако малкото човече през много от дните изглежда като вилнеещ маниак;
- Ако имате усещането, че между вас и детето ви сякаш се издига все по-плътна стена;
- Ако се чувствате “изгубени в превода”, уморени и безнадеждни...

ТО ТАЗИ КНИГА Е ТОЧНО ЗА ВАС!

С ДРУГИ ДУМИ...

- Ако мечтаете да разберете вашите безценни вързопчета радост и истински да се свържете с децата си;
- Ако ви се иска да научите колкото е възможно повече за един дразнещо нежен и добросърдечен начин да се отглеждат отзивчиви и самостоятелни деца с едно много уважително отношение към малките същества;
- Ако ви е на сърце това да бъдете по-добър родител, а детето ви да израсне в спокойна обстановка и да научи по-продуктивни начини за общуване от тези да се преговаря троснато, да се тръшкат врати или да се мятат предмети по нечия глава;
- Ако ви е любопитно да разберете как детето и родителят могат да си пасват като зъбни сглобки тип “лястовича опашка”, или дори още по-добре – като японската дървена сглобка “неджире куми цуги”;

- Ако копнеете поне да започнете да разбирате от какво се провокира лошото поведение, а след това и да добиете силата да го прекратявате още в зародиш;

- Ако просто искате да се измъкнете най-сетне от бъркотията, в която сте се забъркали, и да излезете от безконечния обезкуражаващ цикъл...

ТО ВИЕ СТЕ НА ПРАВИЛНОТО МЯСТО!

Тази книга разкрива начин за свързване с децата, който няма нищо общо с контрола и любезния авторитаризъм, така характерни за “странния див Запад”. Следващите й глави са посветени на споменатите три културни общности:

маи, хадзапи и инуити, изпъкващи в онези аспекти на родителството, при които западната култура изпитва сериозни притеснения и трудности.

- Маянските майки са майсторки в отглеждането на **деца, готови да си помагат**. Те са развили една усъвършенствана форма на сътрудничество, която учи братята и сестрите не само как да се разбират добре, но и как да работят рамо до рамо.
- Родителите от племето хадзапи са световни експерти в отглеждането на **самоуверени, самомотивиращи се деца**; в хадзапските общности не са и чували за тревожност и депресия при децата, каквато наблюдаваме в САЩ.
- А инуитите са разработили забележително ефективен подход, чрез който учат децата си на **емоционална интелигентност**, особено що се отнася до управлението на гнева и уважението към околните.

Актрисата Женевиєв Падалеки в семейната домашна ферма с трите си деца. Тя е изключително впечатлена от книгата на Микалийн Дюклеф и взема интервю с нея.

КАКВО (ДА СПРЕМ) ДА ПРАВИМ КАТО ЗА НАЧАЛО

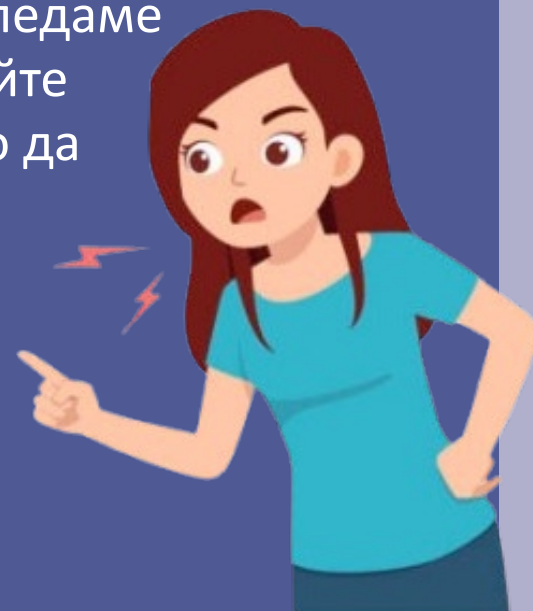
8

Нашето общество често прави нещата наобратно, що се отнася

до децата. Месим се прекалено много. Нямаме достатъчно доверие на децата си. Не вярваме във вродената им способност да знаят от какво се нуждаят, докато растат. Нашата култура набляга почти изцяло на един аспект от взаимоотношенията между родител и дете, и по-специално на **контрола**. Смятаме, че или възрастният контролира детето, или то него. Всички най-често срещани родителски “стилове” се въртят около контрола в двата му крайни спектъра – максимален или минимален. Но когато го изключим от уравнението (или поне го намалим), невероятно е колко бързо трудностите и съпротивата се стопяват, сякаш гледаме как се топи масло в нагорещен тиган. Опитайте предложенията в книгата и знайте, че е важно да проявим търпение!

“ ТЪРПЕНИЕТО Е
ПЪРВАТА НОТА
ОТ ТОНОВАТА СЪЛБИЦА
НА ДОБРОДЕТЕЛИТЕ! ”

~ Ваклуш Толев ~

- **Спрете да отглеждате детето си структурирано** – според таблици със съвети какво и как да правите ежедневно, постоянно и под час.

- Британската писателка от ХХ-ти век Кристина Хардемънт се оказала в затруднено положение с четирите си деца на възраст под 6 години. Объркана от всички (неефективни) съвети на лекари, журналисти и писатели, тя се захванала да проучи откъде идва цялата тази “научно обоснована” информация. Прочела и рецензирала над 650 книги и наръчници за родителство от XVIII век насам. В резултат, книгата ѝ “Бебе мечта” проследява развитието на насоките за родители в исторически план и установява, че голяма част от съветите днес не се основават на “научни или медицински изследвания”, нито на традиции, предавани от поколение на поколение. Значителна част е взета от датиращи векове назад листовки, писани често от лекари мъже и предназначени за медицински заведения за изоставени деца, където се обгрижвали десетки, дори стотици изоставени бебета едновременно. С тези листовки лекарите на практика се опитвали да индустриализират грижата за бебетата и да премахнат “вредните навици” като нерегламентирани сън и будване, хранене “на поискване” или гушкане.

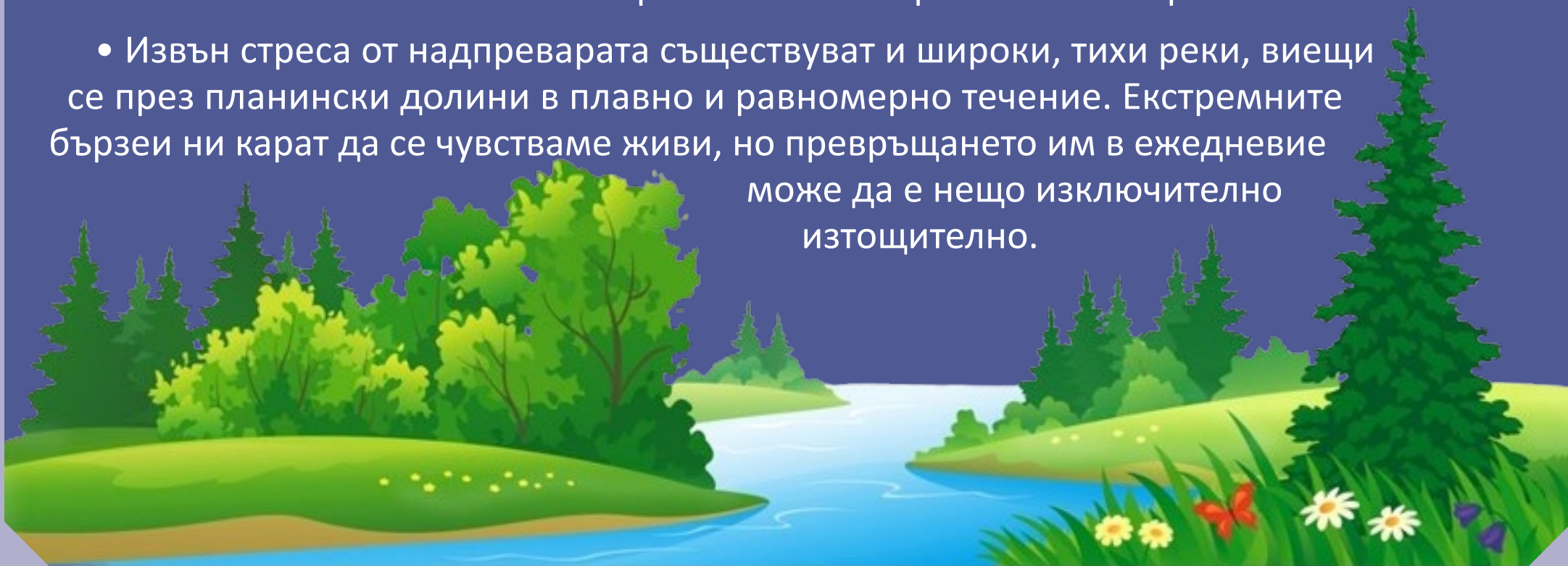

- Оставете надпреварата да сте по-по-най на всяка цена в очите на другите – вие и детето ви.

- Отървете се от апокалипсиса на джунджуриите.

- Да, за **купищата играчки** става въпрос. Те имат повече връзка с индустриалната революция и процъфтяващото консуматорство, отколкото с когнитивните науки и развитието на детския мозък. Без значение бедни ли са били или богати, децата никога не са скучаели – винаги са намирали с какво да се занимават и сами са си правели играчки от всякакви предмети и материали. Насърчавайте по-скоро това – без крайности.

- Извън стреса от надпреварата съществуват и широки, тихи реки, виещи се през планински долини в плавно и равномерно течение. Екстремните бързеи ни карат да се чувстваме живи, но превръщането им в ежедневие може да е нещо изключително изтощително.

- Не се опитвайте изкуствено да подхранвате и култивирате “здравословна самоувереност” у детето си с постоянни и необосновани похвали, като при това не забелязвате грешките му.

- В някои случаи похвалата може да мотивира децата да учат и да се държат добре. Но в други ситуации хваленето е демотивиращо. Резултатът зависи от множество обстоятелства – какви действия хвалите; доколко детето усеща, че заслужава похвала; как го хвалите; възрастта и характера на детето; взаимоотношенията помежду ви и т.н.

от емоционалната връзка с родителя, най-вероятно е разочароващо, изнервящо, преуморително... и за двете страни. Не изпращайте малкото същество да гледа клипчета в ютуб или телевизия, за да не ви пречи да си вършите работа или за да си починете, а намерете как да се занимавате, работите и почивате с детето около вас.

- От дейности, фокусирани изцяло върху детето, превключете към дейности на сътрудничество с него.

- Спрете постоянно да търсите с какви “полезни” занимания и “подходящи” за него забавления да му запълвате времето, за да расте и да се развива добре. Не препускайте от едно детско занимание към друго, а започнете да избирате неща, които са интересни и за вас. Позволете на детето си да ви опознае и да разбере какво вълнува именно вас. Да запълвате дните му с всевъзможни дейности, стимулиращи сетивата му, но отчуждаващи го

- Следвайте четирите основни принципа

СПОДЕЛЕНОСТ, ПООЩРЕНИЕ, АВТОНОМНОСТ, МИНИМАЛНА НАМЕСА,
на които са посветени следващите глави.

МЕТОДЪТ НА МАИТЕ – СПОДЕЛЕНОСТ

“АКО ЕДНО ДЕТЕ СЕ ДЪРЖИ ЗЛЕ, ЗНАЧИ
ИМА НУЖДА ОТ ПОВЕЧЕ ОТГОВОРНОСТИ!”

МОТО НА
ТАЗИ ГЛАВА

КАК ДА НАУЧИМ ДЕЦАТА ДА ВЪРШАТ ДОМАКИНСКАТА РАБОТА ПО СОБСТВЕНО ЖЕЛАНИЕ

— Това отнема години и започва почти от раждането. Детето трябва да бъде обучаващо и тренирано бавно и постепенно, за да се научи да върши добре нещо, и още повече — за да се научи да вижда самичко кога има нужда нещо да се свърши и да го прави по собствено желание и инициатива.

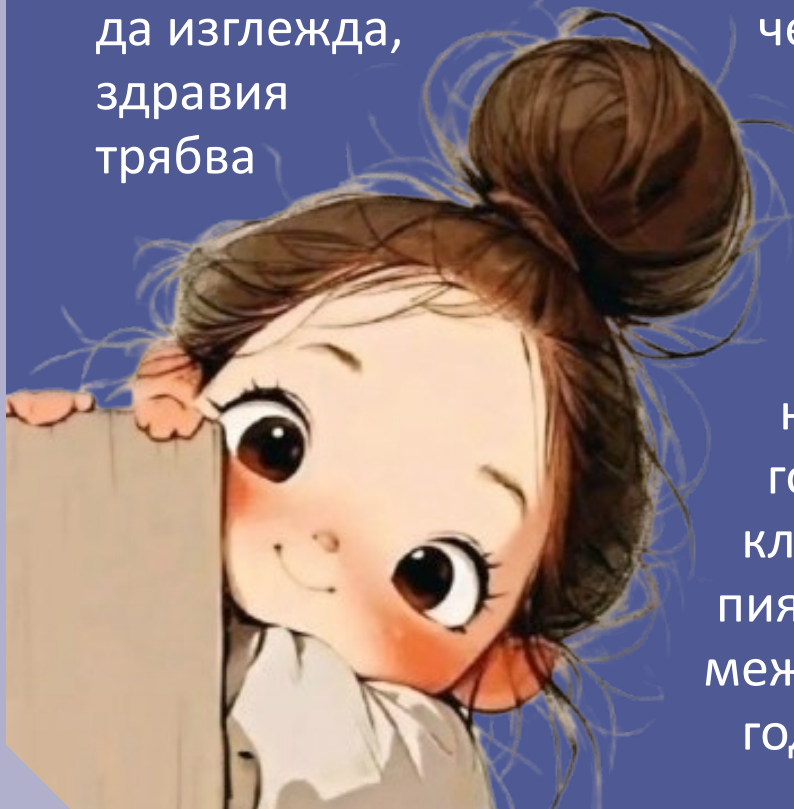

Стъпка 1. Ценете “Малките деца” ООД

— Ако постоянно забранявате на детето да ви се “меси”, когато правите нещо, защото не може да го свърши добре и обикновено ви бави, няма да го научите по-късно с изисквания и графици за задължения. Графиците могат дори да го научат, че нищо извън тях не е негова работа.

За един родител от Запада първата стъпка може да изглежда, че противоречи на здравия трябва

разум, защото да започне да възлага задачи на най-неопитния в семейството — на онова непохватно, говорещо неразбираемо, клатушкащо се като пияно детенце на възраст между една и четири години.

— Навсякъде по света малките деца имат две общи черти, сочат сведенията на етнографите. Първата е, че се тръшкат, разбира се.

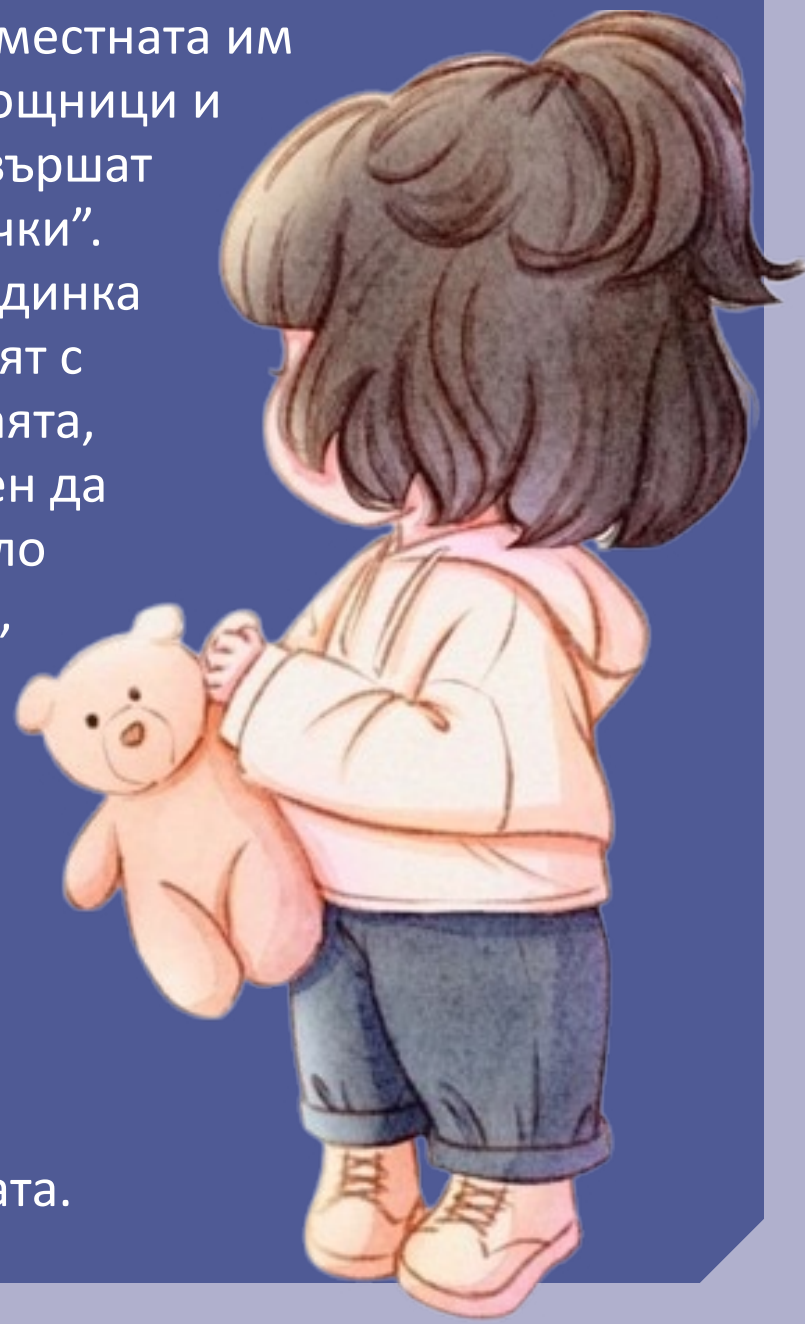
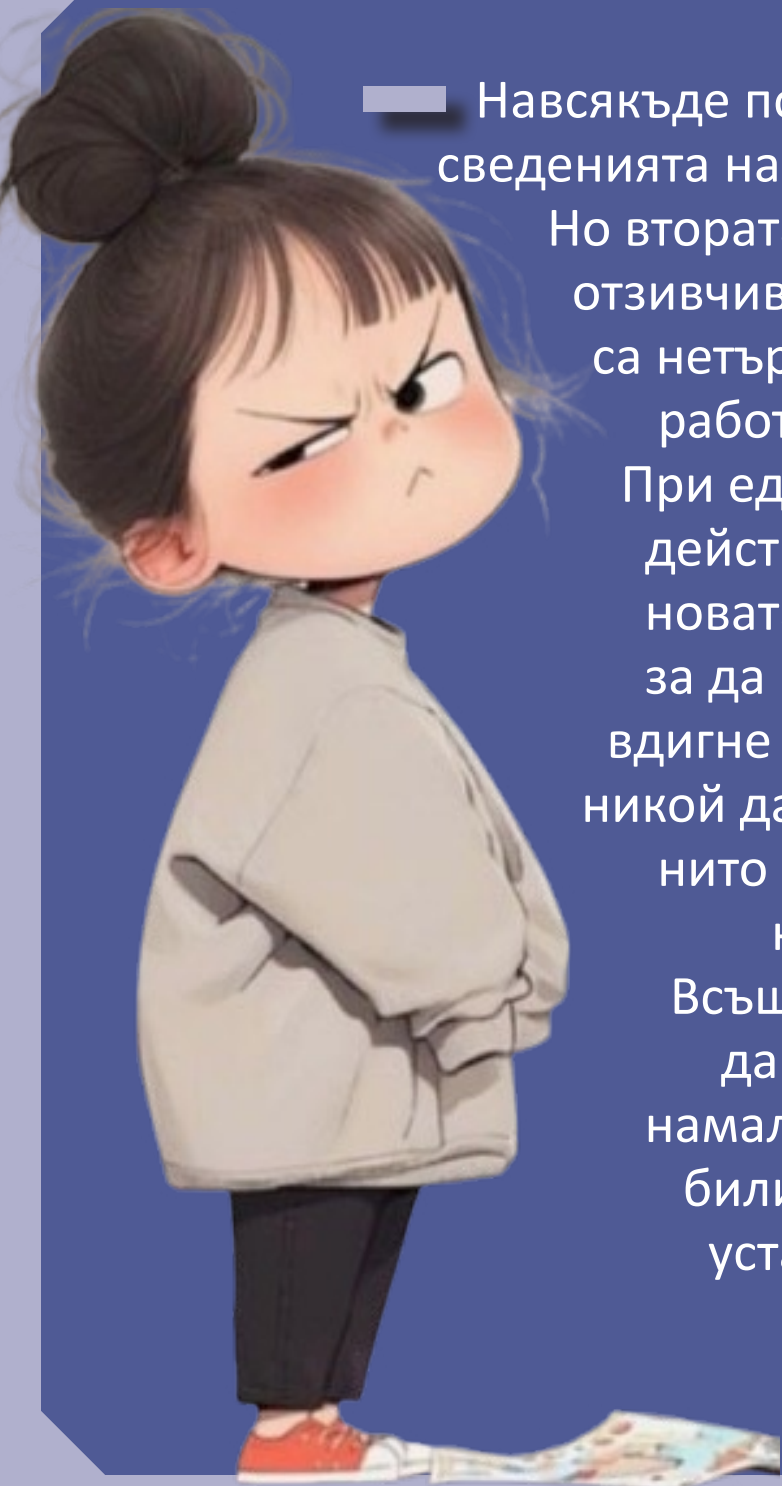
Но втората изненадва – това е повсеместната им отзивчивост. Децата са родени помощници и

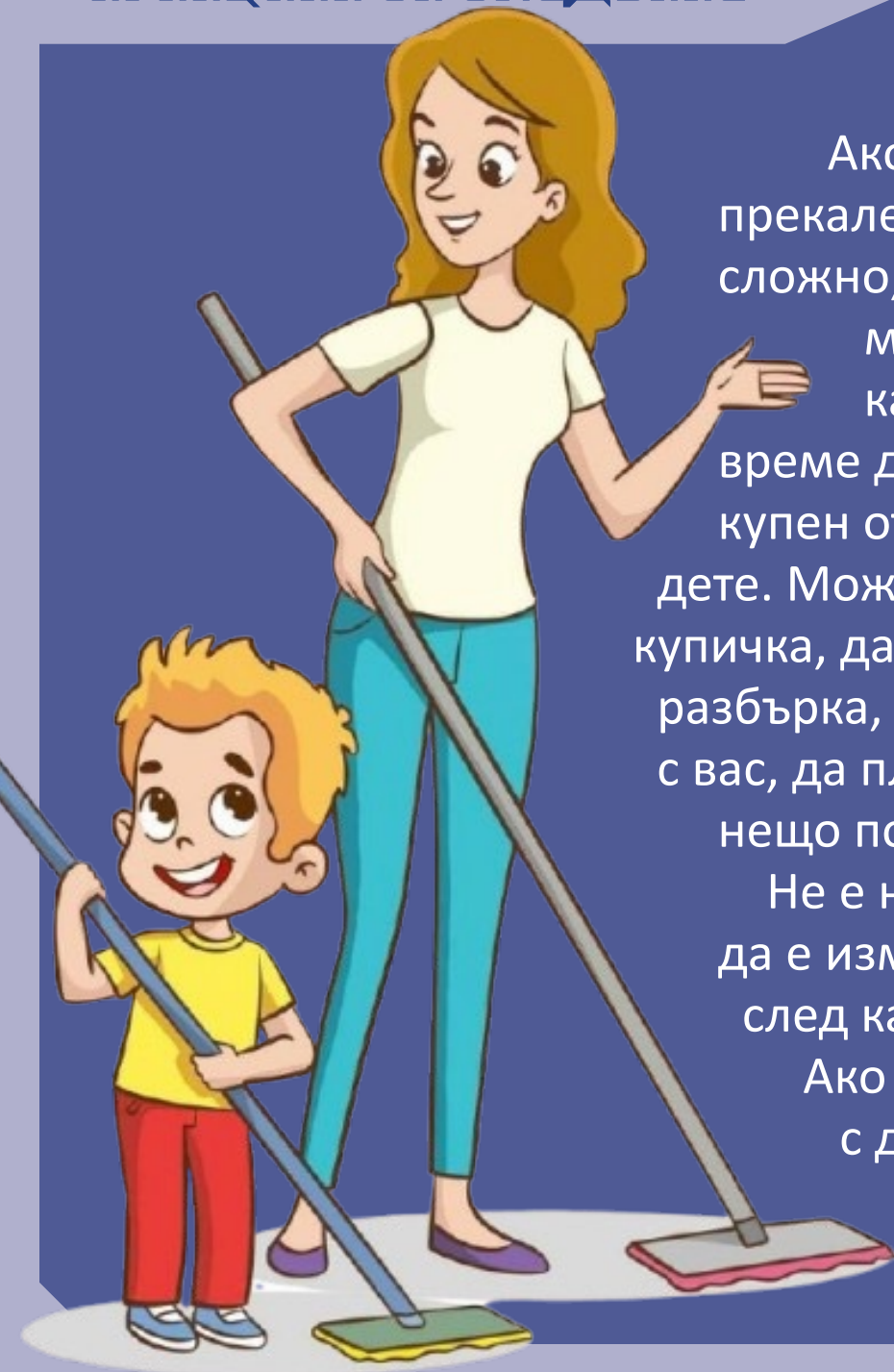
са нетърпеливи да се захванат да свършат работата, при това “съвсем самички”.

При едно изследване бебета на годинка действително спирали да си играят с новата играчка и прекосявали стаята, за да помогнат на някой възрастен да вдигне нещо от пода. Не се налагало никой да моли детенцето за помощ, нито пък на него му трябвала награда за помощта.

Всъщност вероятността децата да се спуснат да помагат намалявала, ако впоследствие били награждавани с играчка, установява изследването.

Защото поначало не го правят за наградата.

Ако нещо е прекалено трудно и сложно, ще изисква много усилия

както от негова, така и от ваша страна. В същото време дори и най-простата задача като това да носи хляба, купен от магазина, би могла да е вълнуваща за малкото дете. Може да го помолите да донесе чаша вода, да подаде купичка, да извади яйца от хладилника или да го строши и разбърка, да измие един-два картофа, да помете заедно с вас, да плеви в градината... Важно е да усеща, че върши нещо полезно и да успява да се справи със задачата.

Не е нужно приносът да е огромен, но не трябва и да е измислен. Да помолите детето си да “помете пода”, след като вече сте го направили, не е истинска задача.

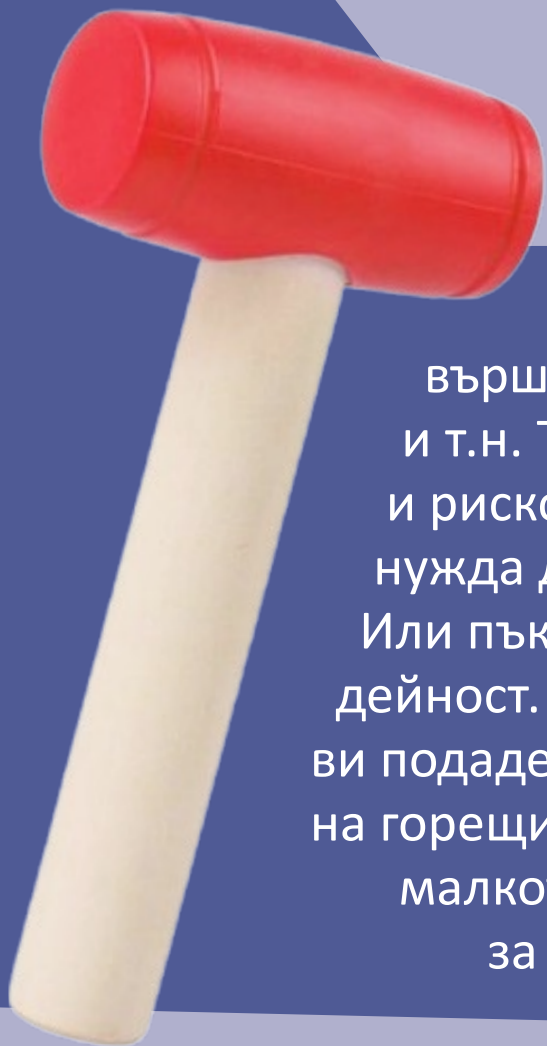
Ако не се справя добре, може да помогнете на детето с довършване на метенето, но трябва работата, която му възлагате, да е от реална помощ за семейството.

- Поставяйте малки, лесно изпълними и задължително реални, а не ненужни задачи на малкия помощник.

- **Приемайте създаваната бъркотия от малкото дете, което се учи, като инвестиция.**

• Ако мие чинии и плиска вода наоколо, ако не събира добре трохите от масата, ако не сгъва добре дрехите от прането и т.н. — не го укорявайте, а го насочвайте спокойно и внимателно как да подобрява уменията си в правенето на това или онова. В много случаи родителите от западния свят пращат малките си деца да си играят, докато те вършат домакинската работа. Или ги оставят пред екрана. Ако се замислим, така казваме на детето си да не обръща внимание, да не помага. Казваме му: “Тази работа не е за теб.” Без да си даваме сметка, ние ограничаваме желанието му да помага и го изолираме от полезните ежедневни дейности.

- Не замествайте реални предмети, които може да са опасни за него, с изкуствени (фалшиви) такива.

- Както казахме, детето иска истински да е от помощ и не вършещи работа предмети може да го разочароват, демотивират и т.н. То разбира и усеща разликата. Ако нещо е твърде сложно и рисковано за възможностите му, запазете спокойствие – няма нужда да го плашите. Кажете му да ви наблюдава, за да се научи. Или пък намерете безопасен начин то да участва с придружаваща дейност. Например, когато вадите гореща тава от фурната, може да ви подаде кърпа, за да не се изгорите, или да поръси с вода коричката на горещия хляб след това. И знайте, че понякога отказът да включите малкото човече веднага в някоя дейност, може да я направи за него още по-привлекателна и ценна.

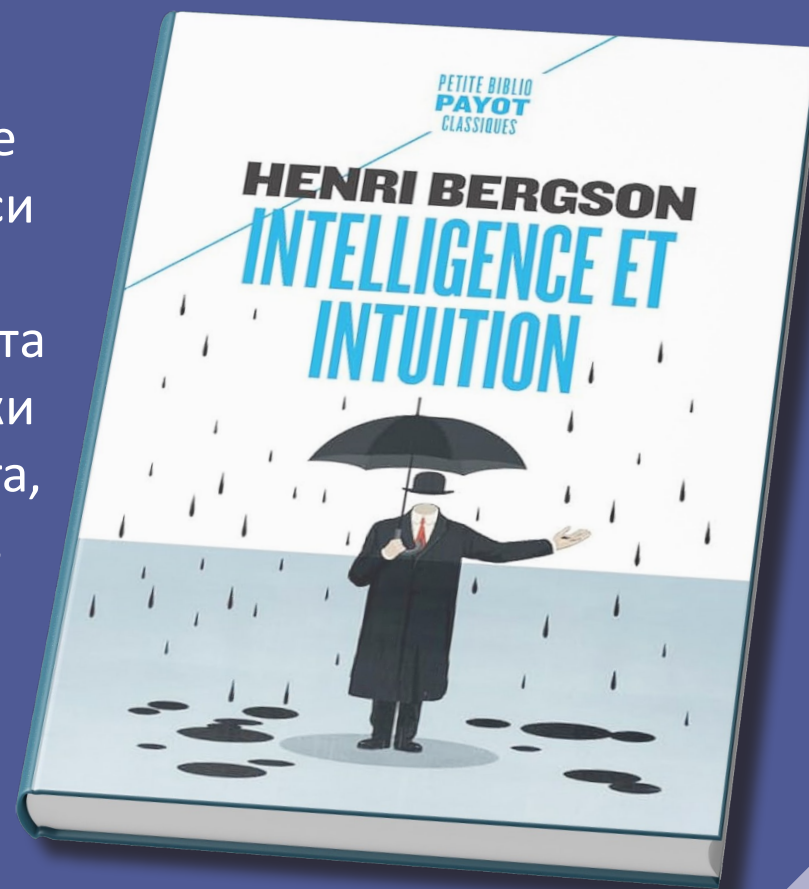
- Никога не принуждавайте детето да върши нещо.

- То трябва да е мотивирано и да се радва, че помага. Ако откаже нещо или ви игнорира, оставете го на мира. Опитайте по-късно. Ние **учим** децата да съдействат, а не да се подчиняват на родителя. Част от работата заедно е да приемаме предпочитанията на детето, когато реши да ни помага.

— Няколко неща могат да ни направят силно впечатление в труда на Микалийн Дюклеф, извън интригуващия и увлекателен разказ от лични преживявания и опит.

- Интригуващ и полезен е изследователският подход към темата – начинът, по който тя влиза в книгата интервюта и изследвания на психолози, невролози, антрополози и социолози, обяснявайки как стратегиите, които е научила, могат да повлияят на психичното здраве и развитие на децата.
- Макар да са само загатнати причините, интересна е характеристиката за “странния” Западен свят. Има си все пак “оправдание” за настоящето ни объркано положение. Наистина, така нар. “бяла раса” – “расата на ума”, която е водеща в момента като общочовешки напредък, е в детската възраст на индивидуализацията, когато извежда личността от колективното съзнание, но с това губи вековната мъдрост на миналото. Сега самостоятелно откриваме “топлата вода”. Хубавото е, че се учим, и извеждайки егото – Аза, можем да преминем към следващия етап – да го надмогнем и

да се върнем в единството на погледа, но вече с оформено самосъзнание. Тогава ще дойде културата на интуицията, както големи философи като **Анри Бергсон** извеждат, и вместо “райско човечество”, което е вече преминат еволюционен етап на едно НЕиндивидуализирано единство, ще имаме “божествено човечество”, или Homo Deus – бъдещият божествен човек, който ще смени настоящия “мост” към “сврхчовека”, казано по Ницше, какъвто е умникът Homo sapiens.

“ ВСЕЛЕНАТА Е МАШИНА ЗА СЪЗДАВАНЕ НА БОГОВЕ! ”

— Анри Бергсон —

- Много замислящо е и описанието за детето като “роден помощник”. Тази тема е наистина интригуваща. **Защо детето не търси материална награда за помощта си?** И как **нещо, което е в природата на човека**, с времето често е заличавано с погрешни подходи и мотивиране... Предложеното обяснение, че децата се чувстват щастливи да правят неща с други хора, звучи съвсем основателно. Малките деца са олицетворение на онзи стадий в човешкото развитие, когато преживяването на свързаността с всичко в света е особено силно. След това идва “егоцентричният” период, който трябва да бъде израснат в осъзнат алтруизъм.

• Прекрасно е разгледана ролята на това да задаваме на детето да прави “истински” неща – да не го стимулираме с всякакви “развиващи личността” дейности, които обаче не са полезни за никого наоколо, а оттам е неясна ползата и за “развивания”. Много от проблемите на училищното образование се коренят може би тук – следването на интелектуалните схеми на един ум, който е взел контрола и се опитва на всяка цена да вкара в калъп живота, защото така е “правилно”. Описаният в книгата експеримент с двете черти и причините за различното “виждане” на западния човек са идеален пример. Можем все пак да се надяваме, че новото поколение рано или късно ще се освободи от “оробителя” ум и ще си извоюва холистичен подход на възпитание, обучение и образование. Има множество преводни статии и интервюта по темата на уебсайта: www.fvision.eu.

Двете черти са равни, но не изглежда така, нали?

“БЪДЕТЕ ВДЪХНОВЕНИ ОТ ВЯРАТА, ЧЕ ЖИВОТЪТ Е ВЕЛИКО И БЛАГОРОДНО ПРИЗВАНИЕ – ЧЕ НЕ Е БЛАТО, В КОЕТО СМЕ ЗАТЪНАЛИ И ПРЕЗ КОЕТО СЕ ОПИТВАМЕ ДА СЕ ПРОМЪКНЕМ СПОРЕД СИЛТЕ СИ, А ЕДНА ВЕЛИЧЕСТВЕНА И ВЪЗВИШЕНА СЪДБОВНОСТ.”

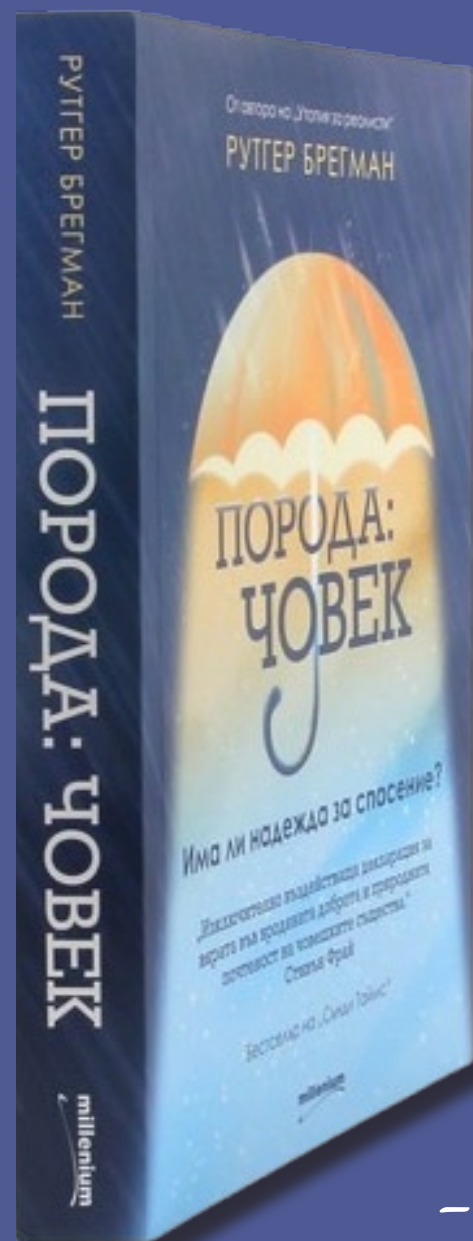
– Уилям Гладстон –

- В контекста на детето-помощник е неизбежна асоциацията с ползването на детския труд в миналото, но не в този положителен аспект на възпитание, а като експлоатация. Затова е важно подчертаването да не се насилва детето да върши нещо. Освен това, въпреки посочването на положителните аспекти във възпитанието на децата при избраните общности, авторката не внася романтичния ореол, че при тях всичко е розово и живеят в своеобразен “изгубен рай”. Полезно е и обяснението, че нито едно от тези общества “не е древна реликва, замръзнала във времето” и семействата, от които тя черпи опит, са не по-малко “съвременни” от западняка: разполагат с достиженията на цивилизацията като смартфони, интернет, телевизия и т.н.

В ЗАКЛЮЧЕНИЕ

- Цялата книга е изключително радваща и интересното е, че е написана съвсем скоро, през 2021 г. Можем да сравним “освобождаващия” ѝ поглед с поднесеното от друга нова книга — **“Порода човек: има ли надежда за спасение”** (2019) на Рутгер Брегман — изключително четиво, пренаписващо дълбоко вкоренени песимистични представи за човешката природа, преразглеждайки експерименталните заключения на същия този западен модел на мислене и внасяйки свежо, вникващо разбиране към стари проблематики.

“

ВЪЗПИТАНИЕТО
ИМА ЗА ЦЕЛ ДА
НАПРАВИ ЧОВЕКА
САМОСТОЯТЕЛНО
СЪЩЕСТВО, Т.Е.
СЪЩЕСТВО СЪС
СВОБОДНА ВОЛЯ.

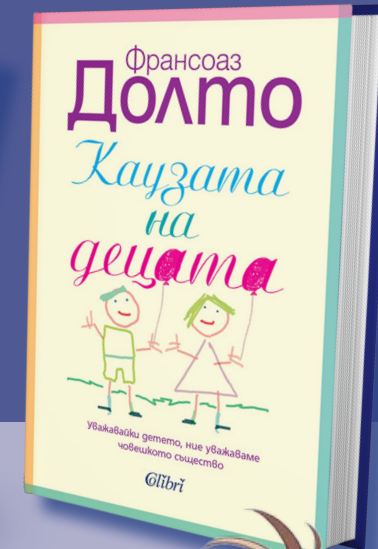
•

ЧОВЕК СЕ
ВЪЗПИТАВА ЗА
СВОБОДА.

”

— Георг Фридрих Хегел —

ДРУГИ ПРЕПОРЪЧАНИ ЗАГЛАВИЯ

“ НЕКА ТАЗИ КНИГА ДА ОТВОРИ ОЧИТЕ НА НАС, РОДИТЕЛИТЕ, ЗА ДА РАЗБЕРЕМ, ЧЕ ДЕЦАТА НИ НЕ СА НАШЕ ПРИТЕЖАНИЕ, КОЕТО ДА КОНТРОЛИРАМЕ, УПРАВЛЯВАМЕ, ПРОДУЦИРАМЕ ИЛИ СЪЗДАВАМЕ. ТЯХНОТО ПРИСЪСТВИЕ НИ Е ПОДАРЕНО С ЕДНА-ЕДНИЧКА ЦЕЛ: ДА РАЗПАЛИ ВЪТРЕ В НАС ПРОРОЧЕСКА И ДЪЛБОКА РЕВОЛЮЦИЯ. НЕКА ВСИЧКИ ДА СЕ ВСЛУШАМЕ В ТОЗИ ПРИЗИВ И ДА ГИ ОСТАВИМ ДА БЪДАТ СВОБОДНИ. ”

— Из • Карта на родителството • —

